

possunt reduci ad istam, præter primam: ideo respondendum est etiam ad ea, quæ obijciuntur contra illas: & quia secunda responsio concedit genus significare partem materialem per modum concretum, in quo conueniunt istæ duæ, secundum quod prior valet: ideo dicendum ad argumenta contra secundam responsionem.

Ad primum, cum dicitur: omne concretum est denominatum: distinguendum est: quod sicut duplex est abstractum (vnum, scilicet, quod abstrahit à subiecto, aliud vero, quod abstrahit à supposito, seu à forma, ut est in suo supposito) ita duplex est concretum per oppositum, vnum, videlicet, quod concernit subiectum, quod est alterius naturæ à forma signata: aliud, quod cõcernit suppositum. De primo vera est dicta propositio: de secundo verò falsa.

Per idem, ad secundum argumentum dico: quod concretum primo modo signat formam, ut est in subiecto: & tale est tantum in accidentibus: sicut albus, respectu albedinis: secundo vero modo, ut est in suppositis: & sic est in substantijs: ut homo, respectu humanitatis.

Ad probationem, cum dicitur: omne concretum habet diffinitionem denominationem: dicendum: quod concretum substantiale non habet illam diffinitionem: quia non differt solo casu, id est, sola inclinatione formæ ad subiectum respectu abstracti: sicut sumitur ibi casus: sed differt sola inclinatione formæ ad suppositum.

Contra responsionem, quæ concedit, quod materia in concreto prædicatur, arguitur aliter: nam sicut animal significat materiam hominis in concreto, sic lignum materiam Archa in concreto: ergo sicut hæc est falsa: Archa est lignum: non obstante concrectione illa: sic & hæc: homo est animal: prima propositio patet: nam sicut animal est concretum respectu animalitatis: ita lignum respectu ligneitatis.

Ad hoc dicendum: quod animal est concretum ad suppositum respectu hominis: quia homo est suppositum eius: non sic lignum respectu Archa: quia licet sit concretum respectu ligneitatis: & ideo de hoc ligno prædicetur: non tamen respectu Archa: quia Archa respo-

ctu formæ, quam principaliter significat, est artificiale: forma autem artificialis se habet ad naturalem, sicut accidens ad subiectum: & nihil quantumcunque concretum, est concretum respectu sui accidentis: Vnde non est simile, hic, & ibi: quia hic, significatur materia in concreto, quod est concretum materialis: ibi non.

Ad aliud argumentum contra tertiam responsionem supradictam dico: quod similitudo Arist. intelligenda est, quoad determinate importare, non quoad prædicare. sicut enim tota ratio exprimit totum diffinitum: sic pars rationis tantum partem rei: sed non, sicut tota ratio prædicatur de tota re: sic etiam pars rationis de parte rei: hæc enim est falsa: anima est rationale: prout rationale est hominis differentia. Si ergo fiat permutatio, quoad distincte importare: sic concedo conclusionem: nec quoad aliud valet similitudo.

Quarta responsio Boetij sic intelligenda est: genus utrobique pars est, & totum: id est partem distincte importat, per modum totius: appropriate tamen prædicatur, ut totum: id est habens modum totius: & proprie diffinit, quia significat partem: nam diffinitio debet principia diffiniti distincte exprimere: sed distincte non exprimit genus, nisi partem: ideo proprie loquendo, diffinit, ut pars utrobique: tamen in se est totum, & pars: ut ostenditur per duo argumenta facta contra illam responsionem.

Ad tertium principale negatur consequentia: ad probationem dicitur: quod tantum tenet in concretis dictis à concrectione ad subiectum: in alijs vero non.

Ad quartum principale dico: quod quiddam sunt modi, qui proprie dicuntur modi significandi, qui conueniunt dictioni ex impositione: & illi sunt à significato inseparabiles: quia significati, ut significatur tali dictione, non potest intelligi sub opposito talis modi significandi, sine repugnantia: sicut homo, secundum quod singulare, non potest intelligi sub modo plurali, sine repugnantia. Alij vero sunt modi magis proprie, dicti modi intelligendi, qui tantum in sunt significato, secundum quod sub aliquo certo modo concipitur, qui quidem

dem

dem sunt separabiles: quia significatum, ut significatur, sub tali dictione, potest intelligi sub opposito talis modi, sine repugnantia: sicut se habent istæ intentiones ad illa, quibus applicantur: potest enim homo intelligi sub opposito huius intentionis, species, sine repugnantia: ut iste homo. Primi modi, qui sunt inseparabiles à significato, ut significatur per talem dictionem, non relinquunt ipsum respectu cuiuscunque prædicari: & licet non sint illa, quæ vniuntur: sunt tamen formalia principia, seu rationes, sub quibus significata vniuntur: ideo tales modi repugnantes causant falsitatem, quando sunt circa idem significatum: ut albedo est alba: non quando sunt circa diuersa: ut homo est albus, quia ibi non sunt oppositi. Secundi modi extranei sunt significati, ut vniuntur per hoc verbum: est, esse enim est rei per se: istæ autem intentiones non insunt rebus per se, sed ut comparantur ad intellectum: ideo isti modi non sunt vni per se, nec sunt principia formalia, sub quibus significata formalia vniuntur: ideo eorum repugnantia non causat falsitatem.

Ad quintum negatur similitudo: quia implicat fallaciam consequentis ad destructionem antecedentis. Ad primam probationem dicendum: quod Aristoteles intellexit in causis præcis: sicut exemplificat: sicut habere pulmonem est causa respirandi: & non habere pulmonem est causa non respirandi: sed affirmatio speciei non est præcis causa inferendi affirmationem generis. Ad aliud dicendum: quod prima similitudo tenet quoad opponi: quo ad hoc enim solum, tenet consequentia in permutando: sed in permutando concluditur esse similitudo quoad antecedere, & consequi.

Ad sextum dicendum: quod animal prædicatur de homine, quod est indifferens ad idem homini, & ad aliud ab homine: verificatur tamen pro animali, quod est idem homini.

Contra: si animal prædicatur de homine, ut est indifferens ad multa: ergo quodlibet illorum de illo prædicari potest.

Dico: quod consequentia non valet: quia illa indifferentia est per modum disiunctionis: ad aliquid autem

se habens disiunctiue ad multa, non sequitur aliquod illorum: quia pro quocumque poterit verificari: sic in proposito.

Ad septimum dicendum: quod diffinitio totius sic est intelligenda: cuius nihil est extra, id est, cui nihil de est requisitum ad ipsum: sic naturæ animalis nihil deest in homine de natura animalis: non tamen est præcis illa natura in homine.

Ad octauum dicitur, ut prius, quod est fallacia accidentis. Ad argumentum contra hoc: omne, quod prædicatur, prædicatur sub ratione alicuius vniuersalis: verum est de prædicari signato: non autem exercito: quia alicui, in quantum prædicatur prædicatione exercita, quæ sit per esse, extraneatur ratio vniuersalis.

Ad nonum, dicitur dupliciter: vno quidem modo, quod per se suppositum communis tatum includit naturam sui communis, tamen signatam: & nullum accidens: ideo nec est corruptibile per se: sicut nec commune: sed vtrumque secundum quid, scilicet, per accidens. Aliter dicitur: quod species, ut est in diuiduis, est corruptibilis: secundum se vero est incorruptibilis: ex hoc quod semper continuatur per successionem in diuersis diuiduis.

Summa textus.

Occasione desumpta ex generis diffinitione, & ex exemplis, quibus Porphyrius vsus est ad eam explanandam, mouet Doctor subtilis præsentem questionem, potius ut Metaphysicus, quam ut Logicus procedens: & postquam nouem rationibus, quarum tres priores in medijs particularibus, quinque vero posteriores in medijs Dialecticis, seu communibus, fundantur, partem negatiuam persuadere intendit: ex propria mente questionis satisfacere volens, ac pro argumentorum solutione, nonnullas statuit conclusiones dicens:

Primo: omnis prædicatio superioris de inferiori est vniuersaliter vera: hanc probat argumentis ad oppositum. **1. Conclus.**

Secundo dicit: quod genus prædicatur de specie non per modum partis, sed per modum totius: habetur in solutione ad primum; & dicitur igitur potest ad primum. **2. Conclus.**

Tertio dicit: quod genus sumitur ab aliquo materiali in specie: differentia vero ab aliquo formali: habetur etiam in solutione ad primum statim in principio: Tandem soluit argumenta, **3. Conclus.**

in quoru solutionibus multa dicit, quæ ad alias quæstiones pertinent; de quibus nos etiam in no- stris Articulis dicemus, prout ad illorum intelli- gentiam conducere videantur.

ARTIC. I.

An omnis prædicatio superioris de in- feriori sit vera?

1. Argum.

RO parte negatiua sit primum argu- mentum: nam infra cap. de substantia quæst. vltima, inquit Doctor, quod sub- stantia non prædicatur per se, nec vere, de partibus substantiæ: sed partes substantiæ sunt inferiora ad substantiam, vt patet:igitur, &c.

Secundum

Secundo, in tertio argumento probat Do- ctor hanc esse falsam; humanitas est animalitas: & tamen est prædicatio superioris de inferiori ergo, &c.

1. Not.

Pro intelligentia notandum primo ex Doct. in præsentis: s. ad primum eum dicitur: & in pri- mo, distinct. 5. quæst. 1. lit. G. & H. quod cum concretum, a concernendo, dicatur: quia, scilicet, præter formam, quam formaliter importat, concernit aliud: & hoc aliud sit, vel subiectum, vel suppositum, seu singulare; inde fit, duplex esse concretum: alterum, quod concernit subie- ctum, quod est alterius naturæ: a forma significa- tas cuiusmodi sunt concreta accidentiam: vt al- bum, dicitur albedinem, concernendo subiectum, qui inhæret; alterum, quod concernit suppositum, seu singulare, quod est eiusdem rationis; cuius- modi sunt concreta substantialia: vt homo, quod dicit humanitatem, concernendo omne singula re habens ipsam. Vnde cum abstractum sequatur concretum: duplex est etiam abstractum: vnū, quod abstrahit a subiecto, vt albedo: alterum, quod abstrahit a supposito, vt humanitas: inter quæ, hoc est discrimen: quod abstractum a subie- cto dicitur abstractum non vltimum, quod ad huc induit rationem concreti: nam licet sit ab- stractum respectu subiecti; tamen respectu sup- positiorum est concretum: vt in albedine apparet: quæ, respectu huius, & illius albedinis concretū dicitur: at vero abstractum a supposito dicitur vltimate abstractum, nullo modo concretionem admittens; sed præcise dicit: quod in se est iux- ta illud Auicennæ: equinitas est tantum ipsa: equi- nitas enim, quamvis concernat hanc, & illam equinitatem: non tamen hunc, & illum equum, qui sunt vera illius supposita, a quibus abstrahi- tur omnino.

Corol. 1.

Ex quo infertur: quod cum ratio generis, & cuiuslibet alterius vniuersalis, in concreto sumat- ur, nullatenus in vltimate abstractis fundari poterit: bene tamen in non vltimate abstractis: quare Logice loquendo; hæc non erit generis de specie: humanitas est animalitas: bene tamen ista: albedo est color.

Corol. 2.

Infertur secundo, vltimate abstracta, ex vi signi- ficatorum ipsorum nominum, præcise, nulla præ- requisita reduplicatiōe, importare gradum de

terminum suæ naturæ, & nihil amplius: itaque dicuntur partem per modum partis tantum. Non vltimate vero abstracta, ex vi suæ significatio- nis, important idem, quod reliqua concretarita- que significant sua significata formalia per mo- dum totius potentialis; continentque sua infe- riora: ac dicunt totum quod est in illis: & ideo distiactio: em loquutionis reduplicatiuæ admit- tunt: Vnde animal absolute dicit totum, quod est in homine: reduplicatiue autem sumptum di- cit præcise gradum sensitiuum: quare animal op- time de suis inferioribus prædicari potest: non vero animalitas.

Secundo notandum: ad prædicationem ef- fectiuam vnus de alio tria requiri in eo; quod debet de alio prædicari. Primum; quod in subie- cto contineatur: secundum; quod habeat modū significandi subiecti: atque adeo contineat to- tum, partim actū, & partim in consuso, quod subiectum continet actū: tertium tandem: quod per prædicatum, & subiectum, prout in prædi- catione ponuntur, non exprimat ratio distin- ctionis ipsorum: nam sicut habitudo, seu identi- tas extremorum, est causa veritatis propositio- nis: sic distinctio est causa falsitatis.

Tertio notandum: prædicationes in primis intentionibus quadrupliciter fieri posse: vel si prædicetur concretum de concreto: vel abstra- ctum de concreto: vel concretum de abstracto: vel tandem abstractum de abstracto: & de his omni- bus prædicationibus, & de earum veritate inquirimus: pro quibus notanda est quædam regula singularis. quæ sic se habet.

Omnis propositio affirmatiua vniuersalis semper est vera, quando extrema habent infinitatem formalem, aut permissiuam, aut quando concernunt tertium, cui sunt idem, aut cui vniantur. Itaque omnis propositio mandi per hæc regulam cognosci poterit; an sit vera, vel falsa: si enim ambo, vel aliquod extremorum, habue- rit infinitatem formalem, seu permissiuam: vel si extrema concernunt aliquod tertium, cui sunt idem, & cui vniantur: tunc propositio est vera: secus, si aliquam harum conditionum non habue- rint: vt in conclusionibus patet.

Dicendum primo. Omnis prædicatio con- creti superioris de concreto inferiori est vniuer- saliter vera: siue sit in substantiis, siue in acciden- tibus: vt homo est animal, substantia, & ens: albe- do est color, qualitas, & ens. Hæc est communis, & patet: tum quia prædicatum continet in con- suso, quidquid continet subiectum: tum etiam quia extrema concernunt indiuiduum, cui iden- tificatur, v. g. homo, & animal concernunt Sor- tem: & ideo hæc est vera homo est animal; quia quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: & in his rationibus fundantur illæ, quibus Doctor s. ad oppositum, hanc conclusionem probat.

Dicendum secundo. Omnis prædicatio ab- stracti de concreto: vel concreti de abstracto, in prædicatis limitatis, est vniuersaliter falsa: vnde omnes istæ in creatis sunt falsæ: homo est anima- litas: humanitas est animal: humanitas est ho- mo: homo est humanitas: album est color: albe- do est alba, &c. Prima pars patet: tum quia præ-

2. Not.

3. Not.

Regula no- tanda.

1. Conclus.

2. Conclus.

dicatum non continet, quidquid continet subie- ctum: sed præcise dicit partem, quæ de toto præ- dicari nequit: tum etiam propter diuersum mo- dum significandi: ac tandem quia abstractum non concernit tertium, nec in casu conclusio- nis habet aliquam infinitatem.

Secunda pars, quamuis ab aliquibus conce- datur, etiam conatur: tum quia extrema nõ sunt infinita, neque ambo concernunt tertium: tum etiam quia subiectum est vltimate abstractum includens hoc syncategorema; per se primo: sed de vltimate abstracto, nihil formaliter, nisi idem de seipso, prædicatur: ergo concretum, in- xime si fuerit adiectiuum, de illo prædicari ne- quit.

3. Conclus.

Dicendum tertio, prædicatio abstracti de abstracto in prædicatis limitatis est omnino fal- sa: Vnde omnes istæ sunt falsæ: humanitas est ani- malitas: sineitas est irrationalitas: humanitas est risibilitas, &c. Patet per regulam: quia extrema, nec infinita sunt, nec tertium concernunt: & ideo manent præcise in suis rationibus formalibus: nec habent vnde identificentur. Quare quæ- nis prædicatum videatur superius, respectu sub- iecti; quia tamen in abstracto dicit præcise par- tem, per modum partis; ideo nec genus deno- minari potest, nec in eo, vt sic, inferiora conue- niunt: ac tandem de alio non potest formaliter prædicari.

4. Conclus.

Dicendum quarto, prædicatio superioris in finiti, de quocumque suo inferiori, est vniuersaliter vera: siue fiat in concreto, siue in abstracto: vnde omnes istæ sunt veræ: humanitas est ens humanitas est entitas: rationale est ens, rationalitas est entitas, &c. Probatur: nam prædicatum, siue in concreto, siue in abstracto, sumatur, ab- strahit a finitate, vel infinitate, & est verumque permissiuæ: ergo propter infinitatem permissiu- am, quodcumque inferius sibi identificare po- test: ac per consequens de quolibet formaliter, & non solum identice, prædicatur, per regulam assignatam.

Ad primū.

Ad argumenta ad primum, quod partes sub- stantiæ sunt in duplici differentia: aliæ subiecti- uæ, & quæ in recta linea collocantur: & de his optime prædicatur substantia prædicamentalis, tanquam superius de suis inferioribus: aliæ sunt partes entitatiuæ, & quæ reductiue tantum in prædicamento ponuntur: & de his substantia in recto non prædicatur, sed in obliquo tantum: & de his intelligit Doctor.

Ad secundū.

Ad secundum, nego minorem: nam anima- litas non est superius ad humanitatem: sed præ- cise dicit partem illius: & pars, vt pars, sicut nec est genus, sed principium generis, sic nec de toto etiã abstracte sumpto prædicari potest.

Dices: per regulam Doct. in prima quæstio- ne Procem. traditam; a concretis ad abstracta tenet consequentia: sed hæc est vera in concreto: homo est animal: ergo hæc etiam erit vera in ab- stracto: humanitas est animalitas: vel si non: vt fa- retur Doctor; falsa est regula sua.

Respondeo: quod regula prædicta intelligi- tur in concretis accidentiū, vt ipse ait in solutione ad tertium, ad sua abstracta nõ vltimate: vt albū est

coloratū: ergo albedo est color: non vero intelli- gitur in concretis substantialibus: nec vniuersaliter de illis concretis, a quibus vltimate abstra- cta abstrahuntur: nisi extrema sint aliquo modo infinita: quare licet hæc sit vera: homo est ani- mal; hæc tamen est falsa: humanitas est animalita- tas: quia extrema sunt vltimate abstracta: & talia de se inuicem non prædicatur: nisi saltem aliquod illorum sit aliquo modo infinitum.

ARTIC. II.

An genus prædicetur de specie, vt to- tum, vel vt pars?

Dupliciter genus totū appellatur: aua- le, scilicet, & potentiale: primo modo dicitur habitudinē ad partes essentielles, seu ad prædicata quidditatiua ipsum actualiter constituentia: vt animal; ad viuens, & ad sensibile: secundo modo dicitur ordine ad spe- cies, de quibus prædicatur: & quia animal dupli- citer respicit quamlibet speciem: vel quatenus est pars Metaphysica; ipsam, simul cum differentia, componens: vel quatenus habet rationem totius potentialis de qualibet indifferenter prædicabi- lis: ideo difficultas nõ procedit de genere in pri- mo sensu: sed in secundo: quod est quæerere: an ani- mal prædicetur de homine; vt est pars constituti- ua illius: an, vt est quoddam totum potentiale de omnibus suis speciebus prædicabile.

Prima sententia, in vniuersum astruit genus, non vt totum, sed vt partem, de specie prædica- ri. Ceterum in quo sensu dicatur pars, non om- nes conueniunt. Venetus, Caietanus, Oñs, & Sa- chez in hoc capite affirmant ipsum prædicari, quatenus est pars actualis actualiter speciem com- ponens: Doctor autem Cantherus asserit, ipsum prædicari, vt est pars potentialis potens speciem componere: nam, vt sic, in potentia continet dif- ferentias: & quia hic duplex explicandi modus parum distat: probatur primo, ex Arist. 1. Post. cap. 2. asserente: diffinitionis partes de diffinito prædicari: sed genus est pars diffinitionis, in quâ tum pars: quia in hac diffinitione: homo est ani- mal: ly animal est forma subiecti: forma autem est pars: ergo genus, in quantum pars, de specie prædicatur.

Secundo: genus, vt pars, est in specie, & idem realiter cum illa, & aliquo modo ab illa distin- ctum; & commune omnibus speciebus: quia in illo, vt sic, conueniunt ergo, vt pars, de specie prædicatur, & est genus: quia, vt sic, continet differentias in potentia: sicut materia prima for- mas: atque adeo totam speciem; secundum vnâ partem determinate, & secundum aliam in po- tentia.

Alij dupliciter considerant genus: vel adæ- quate, quatenus ordinem, & potentiam; di- citur ad plures species: & sic, est totum poten- tiale: vel inadæquate, quatenus dicit ordi- nem, & potentiam, ad vnâ speciem: & vt sic (dicunt) est pars: & hoc secundo modo, de spe- cie prædicari affirmant: quod sic probat primo,

1. Sententia

1. Argum.

Secundū

Modus ex- plicandi aliorum.